

Initiatiefvoorstel aan de Raad

Referendumverordening

20 november 2015

Aan de voorzitter van de raad van de gemeente Krimpenerwaard

Op grond van artikel 35 van het Reglement van Orde van de gemeenteraad dient Pro Krimpenerwaard een initiatiefvoorstel in om een referendumverordening vast te stellen.

Overzicht proces

Pro Krimpenerwaard heeft op 6 oktober 2015 in de vergadering van de gemeenteraad bij de bespreking van het raadsvoorstel "opvang vluchtelingen", via amendement, voorgesteld om een raadplegend referendum te organiseren. Wij willen hiermee de inwoners actief kunnen betrekken bij gevoelige onderwerpen en zo ook draagvlak te kunnen meten. Een referendum vormt een aanvulling op de representatieve democratie en is geen aantasting ervan. De burgemeester, coördinator van het vluchtelingenbeleid, reageerde als volgt: "De politiek kan een raadplegend referendum starten en de bevolking een raadgevend referendum. De gemeente kent geen referendumverordening en die zou de raad eerst moeten vaststellen".

In de raadsvergadering van 10 november heeft Pro Krimpenerwaard bij de behandeling van de meerjarenbegroting bij motie voorgesteld om het college op

te roepen zo spoedig mogelijk een verordening voor het houden van een referendum aan de raad ter vaststelling voor te leggen. Het college heeft daarop geantwoord dat het opstellen van deze verordening voor het college geen prioriteit heeft.

Pro Krimpenerwaard denkt daar anders over. Eens in de vier jaar zijn er gemeenteraadsverkiezingen. Dan kunnen de inwoners van de gemeente Krimpenerwaard aangeven welke kant het op moet met hun gemeente door te stemmen op de politieke partij van hun keuze. Soms heeft de gemeenteraad de behoefte om de mening van de inwoners te peilen over één specifiek onderwerp of project in de gemeente. Ook kan het zijn dat inwoners hun mening willen geven over een bepaald onderwerp waarover de gemeenteraad een besluit gaat nemen. Dat is mogelijk door het organiseren van een referendum. Een referendum is een stemming onder de inwoners over een te nemen besluit van de gemeenteraad.

In de referendumverordening zijn twee vormen opgenomen:

1. het raadgevend referendum
2. het raadplegend referendum

Het belangrijkste verschil tussen deze twee is dat het raadgevend referendum wordt gehouden op initiatief van de inwoners. Een raadplegend referendum wordt gehouden op initiatief van de gemeenteraad.

Pro Krimpenerwaard wil dat beleid zo veel mogelijk tot stand komt in samenspraak met burgers en hun vertegenwoordigers. Daarom moet er een mogelijkheid komen voor een raadgevend of raadplegen referendum. De uitslag van zo'n referendum moet gezien worden als een advies van de bevolking aan de raad. De raad betreft de uitslag van het referendum en de opkomst in zijn definitieve besluitvorming.

De regels en mogelijkheden voor het Krimpenerwaardse referendum zijn vastgelegd in de Referendumverordening. Hierin is ook opgenomen de mogelijkheid om digitaal handtekeningen te verzamelen.

Er wordt een onafhankelijke referendumcommissie ingesteld die toezicht houdt op het verloop van het referendumproces. Deze commissie geeft het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad gevraagd en ongevraagd advies over de uitvoering van de referendumverordening. De referendumcommissie houdt toezicht op zowel het raadgevend als het raadplegend referendum. Bovendien behandelt de commissie ook klachten van inwoners over de gemeentelijke voorlichting over het referendum en de wijze waarop initiatiefnemers van het referendum campagne voeren.

Voorgesteld wordt:

De voorliggende referendumverordening vast te stellen.

Pro Krimpenerwaard - Ad Struijs, fractievoorzitter

GEMEENTE Krimpenerwaard

Nr.----

RAADSBSLUIT

De raad van de gemeente Krimpenerwaard,

Gelezen het initiatiefvoorstel van Pro Krimpenerwaard d.d. 20 november 2015
inzake de referendumverordening

Besluit:

De referendumverordening vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van -----

de griffier,

de voorzitter,

drs. K.E. Driehuijs

mr. T.P.J. Bruinsma

Referendumverordening gemeente Krimpenerwaard

De raad van de gemeente Krimpenerwaard;

BESLUIT vast te stellen

de volgende REFERENDUMVERORDENING gemeente Krimpenerwaard

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze verordening wordt verstaan onder:

- a. referendum: volksstemming waarbij de kiesgerechtigden zich uitspreken over een door de raad te nemen besluit;
- b. kiesgerechtigden: diegenen die stemrecht hebben voor de verkiezing van de leden van de raad;
- c. raadgevend referendum: volksstemming waarbij kiesgerechtigden zich op initiatief van burgers uitspreken over een te nemen besluit;
- d. raadplegend referendum: een referendum op initiatief van de raad waarbij de kiesgerechtigden antwoord geven op de door de raad vastgestelde vraag;
- e. besluit: een schriftelijke beslissing van de raad.

Artikel 2 Voor een referendum in aanmerking komende beslissingen

- 1. Indien een verzoek door burgers voldoet aan de eisen zoals gesteld in deze verordening en er zich geen uitzonderingsgronden voordoen zoals opgenomen in het tweede lid, besluit de raad dat een raadgevend referendum zal worden gehouden over een te nemen raadsbesluit. Verplaatsen naar Hoofdstuk 2
- 2. Een referendum kan in elk geval niet worden gehouden over besluiten:
 - a. over individuele kwesties, zoals benoemingen, ontslagen, schorsingen, kwijtscheldingen, schenkingen;
 - b. tot vaststelling of wijziging van een rechtspositionele regeling;
 - c. over de hoogte van geldelijke voorzieningen voor ambtsdragers, gewezen ambtsdragers, en hun nabestaanden;
 - d. over de vaststelling van de gemeentelijke begroting en de rekening;
 - e. over de vaststelling van gemeentelijke tarieven en belastingen;
 - f. over het voor kennisgeving aannemen van notities en rapporten;
 - g. tot vaststelling of wijziging van een bestemmingsplan;
 - h. in het kader van deze verordening;
 - i. inzake bezwaar -of beroepsprocedures of rechtsgedingen;
 - j. met betrekking tot het instellen en opheffen van en het uittreden uit gemeenschappelijke regelingen;
 - k. als bedoeld in artikel 3, tweede lid, onder a van de Wet Algemene regels herindeling (Arhi);
 - l. waarbij het belang van het referendum naar het oordeel van de raad niet

- opweegt tegen de verantwoordelijkheid van de raad voor kwetsbare groepen en hun plaats in de samenleving;
- m. ter uitvoering van een besluit van een hoger bestuursorgaan of de wetgever waaromtrent de raad geen beleidsvrijheid heeft;
 - n. welke naar het oordeel van de raad hun grondslag vinden in een eerder genomen beslissing waarover een referendum is gehouden of kon worden gehouden;
 - o. waarvan de totstandkoming, inwerkingtreding of uitvoering naar het oordeel van de raad niet kan worden uitgesteld vanwege enig daarmee gemoeid belang.

Hoofdstuk 2 Bijzondere bepalingen over het raadgevend referendum

Artikel 3 Het raadgevend referendum - Stap 1: initiatief

1. Kiesgerechtigden kunnen schriftelijk ofwel via de website www.petities.nl met DigiD steunbetuigingen verzamelen voor hun initiatief tot het houden van een raadgevend referendum, conform de voorschriften in deze verordening. Beide wegen mogen naast elkaar benut worden. Vrij ongebruikelijk dat deze regel is opgenomen!
2. Een initiatief tot het houden van een raadgevend referendum moet worden ondersteund door een aantal kiesgerechtigden dat ten minste gelijk is aan 1/3 % van het aantal kiesgerechtigden bij de laatstgehouden verkiezing van de leden van de raad. Dat zijn 140 steunbetuigingen.
3. Schriftelijke steunbetuigingen worden geplaatst op daartoe van gemeentewege verstrekte lijsten en dienen vergezeld te gaan van een handtekening van elke verzoeker, met een opgave van diens naam, adres, woonplaats en geboortedatum.
4. Indien steunbetuigingen via www.petities.nl worden verzameld, dient iedere verzoeker op de hiervoor te openen specifieke pagina diens naam, adres, woonplaats en geboortedatum in te vullen.
5. Kiezers waarvan de gegevens niet conform de leden 3 en 4 worden overgelegd, worden bij het bepalen van het aantal ondersteunende kiezers niet meegerekend.
6. Zodra het benodigde aantal steunbetuigingen is verzameld, stuurt de initiatiefnemer een kennisgeving hiervan, vergezeld van het initiatief, aan de voorzitter van de raad. Het initiatief moet ten minste zeven dagen vóór de raadsvergadering, waarvoor het besluit is geagendeerd, bij de voorzitter van de raad worden ingediend.
7. Het initiatief vermeldt om welk te nemen besluit van de raad het gaat en wordt vergezeld van de verzamelde steunbetuigingen.
8. Indien het initiatief niet voldoet aan de in de voorgaande leden gestelde eisen of indien een van de uitzonderingen uit artikel 2, tweede lid, onder a tot en met k van toepassing is dan verklaart de voorzitter van de raad het initiatief niet-ontvankelijk.
9. Indien het initiatief voldoet aan de hiervoor gestelde eisen en geen toepassing is gegeven aan het achtste lid, beslist de raad in dezelfde vergadering waarvoor het besluit van de raad is geagendeerd of op basis van het gestelde in artikel 2, tweede lid onder l tot en met o of over dat besluit een referendum kan worden gehouden. De raad kan zijn beslissing voor ten hoogste twee maanden verdagen.

Artikel 4 Het raadgevend referendum - Stap 2: inleidend verzoek

1. Indien de beslissing bedoeld in artikel 3, negende lid, inhoudt dat met betrekking tot het te nemen besluit een referendum kan worden gehouden, kan de initiatiefnemer binnen drie weken na de dag waarop die beslissing bekend is gemaakt, bij de voorzitter van de raad een inleidend verzoek indienen om een referendum te houden.
2. Het inleidende verzoek kan schriftelijk ofwel via de website www.petities.nl met DigiD ondersteund worden. Beide wegen mogen naast elkaar benut worden.
3. Het inleidend verzoek moet worden ondersteund door een aantal kiesgerechtigden dat tenminste gelijk is aan 1% van het aantal kiesgerechtigden bij de laatstgehouden gemeenteraadsverkiezingen. De kiesgerechtigden die het initiatief zoals bedoeld in artikel 3 hebben ondersteund, worden geacht het inleidend verzoek te ondersteunen. [Dat zijn 422 ondersteuningsverklaringen.](#)
4. Het inleidend verzoek vermeldt om welk te nemen besluit van de raad het gaat en wordt vergezeld van de verzamelde steunbetuigingen.
5. Schriftelijke steunbetuigingen worden geplaatst op daartoe van gemeentewege verstrekte lijsten en dienen vergezeld te gaan van een handtekening van elke verzoeker, met een opgave van diens naam, adres, woonplaats en geboortedatum.
6. Indien steunbetuigingen via www.petities.nl met DigiD worden verzameld, dient iedere ondersteuner op de hiervoor te openen specifieke pagina diens naam, adres, woonplaats en geboortedatum in te vullen. [Ondertekening met gebruik van DigiD is eveneens toegestaan. Deze zin komt te vervallen.](#)
7. Kiesgerechtigden waarvan deze gegevens niet conform het vijfde en zesde lid zijn overgelegd, worden bij het bepalen van het aantal ondersteunende kiesgerechtigden niet meegerekend.
8. Bij de toetsing of het verzoek voldoende wordt ondersteund, kan voor de schriftelijke steunbetuigingen gebruik gemaakt worden van de methode van het trekken van een steekproef uit het bestand van handtekeningen, een en ander uit te voeren op de wijze als beschreven is in een door de burgemeester daartoe vast te stellen protocol.
9. De voorzitter van de raad neemt binnen twee weken na afloop van de termijn waarbinnen het inleidend verzoek kan worden ingediend, een beslissing over een gedurende die termijn ingediend verzoek. Hij kan zijn beslissing voor ten hoogste twee weken verdagen.
10. De voorzitter van de raad maakt het besluit inzake de toelating van het inleidend verzoek zo spoedig mogelijk openbaar op de in de gemeente gebruikelijke wijze.

Artikel 5 Het raadgevend referendum - Stap 3: definitief verzoek

1. De initiatiefnemer kan bij de voorzitter van de raad een definitief verzoek indienen voor het houden van een raadgevend referendum binnen zes weken na de dag waarop de burgemeester bekend heeft gemaakt dat het inleidend verzoek aan de gestelde eisen voldoet.
2. Het definitieve verzoek moet worden ondersteund door een aantal kiesgerechtigden dat tenminste gelijk is aan 3% van het aantal kiesgerechtigden bij de laatst gehouden gemeenteraadsverkiezingen. [Dat zijn 1266 ondersteuningsverklaringen.](#)

3. Het definitieve verzoek kan schriftelijk ofwel via de [website www.petities.nl](http://www.petities.nl) met DigiD ondersteund worden. Beide wegen mogen naast elkaar benut worden.
4. Kiesgerechtigden die het inleidende verzoek schriftelijk hebben ondersteund, worden geacht het definitieve verzoek te ondersteunen. Om steunbetuigingen die eerder werden uitgebracht via www.petities.nl met DigiD te laten meetellen voor het definitieve verzoek, dient gebruik te zijn gemaakt van de mogelijkheid zoals verwoord in artikel 4, zesde lid, tweede volzin.
5. Op het verzamelen van schriftelijke steunbetuigingen voor definitieve verzoeken zijn artikel 4, vierde, vijfde, zevende en achtste lid van overeenkomstige toepassing.
6. Indien het definitieve verzoek via www.petities.nl wordt ingediend, is voor steunbetuiging het gebruik van DigiD voorgeschreven. Artikel 4, vierde en zevende lid zijn van overeenkomstige toepassing.
7. De voorzitter van de raad neemt uiterlijk binnen vier weken na de dag van ontvangst van het definitieve verzoek een besluit over de toelating van het definitieve verzoek.
8. De voorzitter van de raad maakt het besluit inzake de toelating van het definitieve verzoek zo spoedig mogelijk openbaar op de in de gemeente gebruikelijke wijze.

Hoofdstuk 3 Bijzondere bepalingen over het raadplegend referendum

Artikel 6 Het raadplegend referendum, initiatief van de raad

1. De raad kan voor een groot vraagstuk een startdocument vaststellen. In het startdocument worden probleemstelling en een beeld van de oplossingsrichting(en) beschreven. Het startdocument bevat tevens een communicatieparagraaf. Hierin wordt onder andere aangegeven op welke wijze de objectieve, informatieverstrekkende voorlichting inhoudelijk en financieel vorm wordt gegeven en op welke wijze daarnaast inhoudelijk en/of financieel invulling wordt gegeven aan standpuntuitdragende campagnes.
2. De raad kan besluiten dat op basis van het startdocument een referendum wordt gehouden.
3. Op een zodanig referendum is het bepaalde in de artikelen 3 tot en met 5 van deze verordening niet van toepassing.
4. Bij de vaststelling van het startdocument door de gemeenteraad, kunnen individuele raadsleden een uitspraak doen over hoe zij denken om te gaan met de uitslag van een referendum.
5. Een raadplegend referendum kan worden beperkt tot een woonplaats of wijk binnen de gemeente, indien de aangelegenheid slechts d at deel van de gemeente betreft en het te nemen besluit buiten dat gebied geen effecten kan hebben.

Hoofdstuk 4 Verdere procedure

Artikel 7 Aanhouden beslissing

1. Wanneer de raad naar aanleiding van de kennisgeving heeft bepaald dat over een te nemen besluit een referendum op grond van deze verordening kan worden gehouden, en het vervolgens het inleidend en het definitieve verzoek zijn toegelaten, dan wordt het betreffende raadsvoorstel op de gangbare wijze behandeld.

2. De stemming over het door de raad te nemen besluit zoals dat luidt na verwerking van de aanvaarde amendementen, wordt echter aangehouden tot de eerstvolgende vergadering na de dag waarop het referendum wordt gehouden, tenzij eerder negatief over de ontvankelijkheid van het (inleidende of het definitieve) verzoek wordt beslist. Indien de eerstvolgende vergadering echter niet binnen vier weken valt, wordt binnen die termijn ten behoeve van de stemming een extra vergadering bijeengeroepen

Artikel 8 Datum referendum

1. Het college van burgemeester en wethouders stelt de dag vast waarop het referendum wordt gehouden, met dien verstande dat het referendum niet later plaats vindt dan uiterlijk vier maanden na de dag waarop het definitieve verzoek is toegelaten of nadat de raad besloten heeft tot het houden van een referendum op basis van artikel 6 van deze verordening.
2. In het geval de in het eerste lid genoemde termijn van vier maanden afloopt binnen twee maanden voor een algemene verkiezing mag de termijn worden overschreden zodat de stemmingen kunnen worden gecombineerd.
3. Een referendum vindt niet plaats in de voor de regio aangewezen schoolvakanties voor het basis -en voortgezet onderwijs.
4. Er kunnen meer referenda op dezelfde dag worden gehouden.

Artikel 9 Vraagstelling

1. De raad stelt de vraagstelling en de antwoordcategorieën van het referendum vast.
2. De vraagstelling wordt aan het adres van de kiesgerechtigden bezorgd.

Artikel 10 Organisatie en uitvoering

1. De burgemeester doet openbare kennisgeving van een besluit tot het houden van een referendum.
2. De op de te nemen beslissing betrekking hebbende stukken liggen voor een ieder ter inzage op door de burgemeester aan te wijzen plaatsen. In de openbare kennisgeving wordt daarvan mededeling gedaan.
3. Bij de organisatie en uitvoering van een referendum is de Kieswet voor zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing.

Artikel 11 Procedure stemming

1. Een referendum wordt gehouden onder de kiesgerechtigden van het gehele grondgebied van de gemeente.
2. Indien op grond van artikel 6, vijfde lid een raadplegend referendum wordt beperkt tot een deelgebied binnen de gemeente, dan wordt het bepaalde in deze verordening gerelateerd aan de kring van kiesgerechtigden binnen dat gebied.

Artikel 12 Geldigheid referendum en inhoud uitslag

1. Een referendum is geldig, indien tenminste 30% van de kiesgerechtigden opkomt. De keuzemogelijkheid welke de meeste stemmen heeft gekregen wordt als referendumuitspraak vastgesteld.
2. De raad is niet gebonden aan een referendumuitspraak.

Hoofdstuk 5 Advisering en toezicht; de Referendumcommissie

Artikel 13 Referendumcommissie

- 1.**A** Er is een commissie van advies en toezicht, genaamd 'de Referendumcommissie', hierna verder aan te duiden als 'de commissie'.
1B De commissie bestaat uit 5 leden die uit hun midden een voorzitter aanwijzen. Toevoegen
2. De raad benoemt en ontslaat haar leden.
3. Een lid van de commissie is niet tevens: ambtenaar, wethouder, burgemeester of raadslid van de gemeente Krimpenerwaard.
4. De commissie heeft tot taak gevraagd en ongevraagd het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad te adviseren over de uitvoering van deze verordening.
5. De commissie adviseert in alle gevallen omtrent de vraagstelling als bedoeld in artikel 9.
6. De commissie brengt haar advies uit binnen vier weken nadat het verzoek daartoe aan de commissie is gedaan.
7. De commissie is belast met de afdoening van klachten over de gemeentelijke voorlichting en de wijze waarop campagne gevoerd wordt in het kader van het referendum. De commissie toetst daarbij de gemeentelijke voorlichting aan de eisen van objectiviteit en de campagnevoering aan de eisen van fair play.
8. De commissie stelt nadere regels vast voor haar werkwijze en stuurt deze aan de raad.
9. De hoorzitting voor de behandeling van klachten door de commissie is openbaar. De commissie beraadslaagt achter gesloten deuren over de gegrondheid van klachten. De commissie beslist over het openbaar maken van haar uitspraak.
10. Voor het overige vergadert de commissie in beginsel in het openbaar. Indien het openbaar belang zich verzet tegen een openbare behandeling van een onderwerp of een particulier onevenredig zou worden bevoordeeld of geschaad kan een commissie gemotiveerd in beslotenheid vergaderen.

Hoofdstuk 6 Straf -en slotbepalingen

Artikel 14 Strafsanctie

Met hechtenis van ten hoogste drie maanden of een geldboete van de tweede categorie wordt gestraft degene die:

- a. een volmachtbewijs, oproepingskaart of kiezerspas namaakt of vervalst met het oogmerk deze als echt en onvervalst te gebruiken of door een ander te doen gebruiken;
- b. een volmachtbewijs, oproepingskaart of kiezerspas die hij zelf heeft nagemaakt of vervalst of waarvan de valsheid of vervalsing hem, toen hij deze ontving, bekend was, opzettelijk als echt en onvervalst gebruikt of door een ander doet gebruiken, dan wel deze met het oogmerk om deze als echt en onvervalst te gebruiken of door een ander te doen gebruiken, in voorraad heeft;
- c. een volmachtbewijs, oproepingskaart of kiezerspas voorhanden heeft met het oogmerk deze wederrechtelijk te gebruiken of door een ander te doen gebruiken;
- d. als gemachtigde stemt voor een persoon, wetende dat deze is overleden.

Artikel 15 Intrekking oude regelingen [aanvulling](#)

Op het moment van inwerkingtreding van deze verordening worden de volgende verordeningen ingetrokken:

- de Referendum verordening voor de gemeente Nederlek 1995, vastgesteld door de raad van de voormalige gemeente Nederlek op 27 juni 1995;
- de Verordening op het correctief raadgevend referendum, vastgesteld door de raad van de voormalige gemeente Ouderkerk op 13 december 2001 en
- de Referendumverordening gemeente Ouderkerk, vastgesteld door de raad van de voormalige gemeente Ouderkerk op 16 september 2004.

Artikel 16 Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking met ingang van de dag na de datum van haar bekendmaking.

Artikel 17 Citeertitel

Deze verordening wordt aangehaald als: Referendumverordening gemeente Krimpenerwaard. Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad, gehouden op -----.

De griffier,

drs. K.E. Driehuijs

De burgemeester,

mr. T.P.J. Bruinsma

TOELICHTING bij Referendumverordening gemeente Krimpenerwaard

Wettelijk kader

Op grond van de bepalingen in de Grondwet en de Gemeentewet hebben gemeenten altijd al de mogelijkheid gehad tot het houden van een raadplegend referendum over een te nemen of genomen besluit. Gemeenten zijn vrij in hoe ze dit regelen, binnen de randvoorwaarden die de Grondwet en Gemeentewet stellen. Deze randvoorwaarden zijn:

- het is de gemeenteraad die per geval beslist of een raadplegend referendum wordt gehouden;
- ieder raadslid beslist individueel in hoeverre hij zich aan de uitslag van het referendum gebonden zal achten;
- de gemeenteraad neemt een (definitief) besluit over het onderwerp van het referendum, nadat het referendum is gehouden

Geen bindende werking

Geen bindende werking. De raad kan zich niet tevoren binden aan de uitspraak van het referendum. Bij de behandeling van een te nemen raadsbesluit waarvoor burgers een referendumprocedure aanhangig maken, kunnen individuele raadsleden wel een uitspraak doen over hoe zij denken om te gaan met de uitslag van het raadplegend referendum.

Bevoegdheid

De bevoegdheid van de raad om een referendumverordening vast te stellen vloeit voort uit de artikelen 147 en 149 van de Gemeentewet. Deze bepalingen geven de raad een algemene verordenende bevoegdheid. Voor zover in de verordening sprake is van juridisch-technische uitvoering zonder vrije beoordelingsruimte is de burgemeester bevoegd. Dit naar analogie van de gang van zaken bij de verkiezingen -waarbij de burgemeester voorzitter is van het centraal stembureau- en in navolging van de regeling uit de Tijdelijke referendumwet. De raad is nadrukkelijk in beeld zodra het gaat om de toepassing van bepalingen uit de verordening waar enige afweging en bestuurlijke beoordeling mogelijk is. Het college is bevoegd om de dag waarop het referendum wordt gehouden vast te stellen (artikel 8).

Samenloop met inspraak

Onderwerpen waarover referenda kunnen worden gehouden, zijn vaak reeds via wettelijke bepaalde inspraakmogelijkheden aan de bevolking voorgelegd. De

vraag rijst of een referendum in de plaats kan treden van voorgeschreven inspraakmogelijkheden. Het antwoord hierop luidt ontkennend. Het wel of niet houden van een referendum heeft geen invloed op de voorgeschreven inspraakprocedures. Het is echter raadzaam om een referendum in een vroegtijdig stadium van een procedure te houden. Voorlichting over het referendumonderwerp kan dan bijvoorbeeld in praktische zin gekoppeld worden aan voorlichting over hetzelfde onderwerp in het kader van de voorgeschreven inspraak.

Wie kan het initiatief nemen tot het houden van een referendum?

Zowel de gemeenteraad als kiesgerechtigden kunnen het initiatief nemen gericht op het houden van een referendum.

ARTIKELSGEWIJZE toelichting

HOOFDSTUK 1 Algemene bepalingen

Artikel 1 Begripsbepalingen

- a. In deze verordening geeft de mogelijkheid voor het houden van zowel een raadplegend als raadgevend referendum. Daar waar in de bepalingen wordt gesproken over referendum heeft dit betrekking op beide varianten.
- b. en c. Het initiatief voor het houden van een referendum kan bij de raad liggen of bij de kiesgerechtigde burgers. Dit is in de algemene toelichting uitgewerkt. Het onderscheid tussen beide varianten is nodig om in de verordening specifieke bepalingen op te kunnen nemen voor één variant.
- d. Degenen die kiesgerechtigd zijn voor de raadsverkiezingen zijn ook gerechtigd om deel te nemen aan een referendum. Daarom is aangesloten bij artikel B3 van de Kieswet. Ook voor de genoemde termijn is aangesloten bij de Kieswet, artikel J1.

Artikel 2 Voor een referendum in aanmerking komende beslissingen

Een referendum kan zich niet uitstrekken tot buiten het grondgebied van de gemeente waarin een referendum wordt gehouden.

Het is mogelijk het referendum te beperken tot een deel van de gemeente, wanneer een aangelegenheid slechts een deel van de gemeente (plaats, wijk, etc.) treft. Deze mogelijkheid is nu opgenomen in artikel 6, vijfde lid. De verordening geeft de mogelijkheid tot het houden van een referendum voordat de raad een besluit neemt. Als een verzoek is ingediend dat aan alle eisen voldoet en zich geen van de uitzonderingsgronden zoals opgenomen in het tweede lid voordoet, dient er een raadgevend referendum gehouden te worden. Om te verduidelijken dat de raad hier dus geen discretionaire bevoegdheid heeft, is dit in de tekst van lid 1 van artikel 2 expliciet aangegeven.

Onder 'besluiten' waarover een referendum kan worden gehouden worden niet alleen besluiten in de zin van de Algemene wet bestuursrecht verstaan. In dat geval zou namelijk over besluiten die op zich zelf geen rechtsgevolgen hebben (bijvoorbeeld de keuze tussen plannen voor een bepaald te ontwikkelen gebied) geen referendum gehouden kunnen worden.

Alleen besluiten van de raad kunnen onderwerp van een referendum zijn. De besluiten genomen door het college van burgemeester en wethouders of door de

burgemeester zijn niet referendabel. Een aantal onderwerpen waarover de raad een besluit neemt, leent zich echter minder goed voor een referendum. In deze verordening wordt is een lijst met uitzonderingen opgenomen, gebaseerd op de ervaringen van onder meer de Tijdelijke referendumwet en andere autonome gemeentelijke verordeningen. Enerzijds moet voorkomen worden dat de verordening een leeg instrument wordt waarbij het praktisch onmogelijk wordt een referendum te organiseren. Anderzijds is het voor de burger belangrijk dat duidelijk is over welke besluiten geen referendum kan worden gehouden. De uitzonderingen beogen ook te voorkomen dat over een bepaald onderwerp meer dan eens een referendum wordt gehouden of dat een referendum wordt uitgelokt; daarnaast is een afweging mogelijk ten opzichte van het belang bij voortgang van de besluitvorming c.q. van de uitvoering daarvan.

HOOFDSTUK 2 Bijzondere bepalingen over het raadgevend referendum

Artikel 3 Initiatief

Kiesgerechtigden kunnen een verzoek indienen tot het houden van een referendum. Om het indienen van een dergelijk verzoek laagdrempeliger te maken, is het naast de schriftelijke weg ook mogelijk om gebruik te maken van de website www.petities.nl. De kiesgerechtigde initiatiefnemer kan contact opnemen met de webmaster en een speciale pagina voor het betreffende referendum laten openen.

Zowel het besluit van de burgemeester tot niet-ontvankelijkverklaring als het besluit van de raad zijn besluiten in de zin van de Awb. Hiertegen staat bezwaar en beroep open.

Het doel van de kennisgeving is dat de raad direct beslist of een onderwerp referendabel is. Op deze wijze is het voor burgers heel snel duidelijk of het zin heeft om handtekeningen te verzamelen ter ondersteuning van het initiatief. Het voordeel van een kennisgeving is dat dit korte tijd (zeven dagen) voor de raadsvergadering kan worden gedaan en er maar beperkte steun nodig is.

Artikelen 4 en 5 Inleidend en definitief verzoek

Als de raad van mening is dat het onderwerp in principe referendabel is, zijn de initiatiefnemers weer aan bod. Zij moeten een verzoek doen tot het houden van een referendum en voldoende steunbetuigingen verzamelen.

Bestudering van de referendumverordeningen van andere gemeenten heeft uitgewezen dat er zeer verschillende drempels worden gehanteerd. Enerzijds heeft dat te maken met de grootte van de gemeente, anderzijds worden er eenvoudigweg verschillende afwegingen en keuzes gemaakt.

Als de burgemeester tot het oordeel komt dat het gaat om een geldig inleidend verzoek, worden de burgers in de gelegenheid gesteld om het vereiste aantal steunbetuigingen te verzamelen voor het indienen van het definitieve verzoek aan de raad. Een redelijke termijn hiervoor is zes weken. Een andere periode is ook mogelijk. In de Tijdelijke referendumwet werd voor het inleidend verzoek een periode van drie weken gehanteerd en voor het definitief verzoek zes weken. Beoordeeld wordt of het aantal steunbetuigingen voldoende is. Schriftelijke handtekeningen moeten worden geplaatst op van gemeentewege verstrekte lijsten. Steunbetuigingen kunnen ook blijken uit het achterlaten van gegevens op de daarvoor geopende pagina op www.petities.nl. Op basis van artikel 4:4 Awb

(aanvraagformulier beschikkingen) heeft de gemeente de bevoegdheid om een formulier voor het aanvragen en het verstrekken van gegevens vast te stellen. Het inleidend verzoek is te beschouwen als een aanvraag in de zin van de Awb.

Indien gekozen wordt voor het verzamelen van steunbetuigingen via www.petities.nl, is voor het ondersteunen van het definitieve verzoek –in tegenstelling tot de eerdere fasen- voor iedere ondersteuner verplicht om DigiD te gebruiken via www.petities.nl. Reden hiervoor is dat de authenticiteit van de ondersteuners in deze definitieve fase met het oog op de mogelijke (rechts)gevolgen van extra groot belang is. Schriftelijke handtekeningen uit de tweede fase tellen in de huidige situatie mee voor de derde fase. Om de ondersteuning via [petities.nl](http://www.petities.nl) zoveel mogelijk gelijk te stellen aan de schriftelijke weg, kan ondersteuning via [petities.nl](http://www.petities.nl) met het oog op art. 5 leden 2 en 4 in de tweede fase ook reeds op vrijwillige basis met DigiD plaatsvinden, zodat deze steunbetuigingen eveneens in de derde ronde kunnen meetellen.

Wanneer het definitieve verzoek wordt gedaan door het vereiste aantal burgers, beslist de burgemeester of een referendum zal worden gehouden. Zowel het besluit van de burgemeester op het inleidende verzoek als op het definitieve verzoek zijn besluiten in de zin van de Awb. Hiertegen staat bezwaar en beroep open.

HOOFDSTUK 3 Bijzondere bepalingen over het raadplegend referendum

Artikel 6 Raadsinitiatief

De raad kan zelf het initiatief nemen tot het houden van een referendum. Uiteraard dient bij de beslissing rekening gehouden te worden met het bepaalde in artikel 2 ten aanzien van de onderwerpskeuze. Voor het overige zijn de normale besluitvormingsprocedures zoals geregeld in de Gemeentewet en het Reglement van orde van toepassing.

Indien niets anders is bepaald, beslist de raad over het houden van een referendum bij gewone meerderheid. Artikel 30 Gemeentewet luidt immers: 'voor het tot stand komen van een besluit bij stemming wordt de volstreekte meerderheid vereist van hen die een stem uitbrengen'.

HOOFDSTUK 4 – Verdere procedure

Artikel 7 Aanhouden beslissing

Indien een referendum wordt gehouden over een te nemen besluit is het ongewenst dat als er een inleidend of definitief verzoek tot het houden van een referendum wordt ingediend het besluitvormingsproces geheel stil komt te liggen. Het verdient juist aanbeveling de besluitvorming zo veel mogelijk af te ronden. Alle argumenten zijn dan uitgewisseld, zodat ook het onderwerp en de vraagstelling op een zinnige wijze kunnen worden gepresenteerd. De eerste vergadering nadat de uitslag van het referendum bekend is, moet de raad een besluit nemen over het aangehouden onderwerp, om zo snel mogelijk duidelijkheid te kunnen bieden aan de burgers. Geldigheid van de uitslag wil niet zeggen dat de uitslag ook bindend is voor de raad. Het geeft enkel aan dat aangenomen mag worden dat de uitslag een voldoende draagvlak heeft onder de bevolking. De raad kan zich niet vooraf binden aan de uitslag van het referendum. Wel is het mogelijk dat individuele raadsleden, wanneer zij dat zelf wenselijk achten, vooraf te kennen geven welke consequenties zij aan een

uitslag verbinden. Een dergelijke uitspraak is juridisch gezien niet bindend, maar kan wel politieke gevolgen hebben.

Artikel 8 Datum

Het college van burgemeester en wethouders stelt de datum waarop het referendum zal worden gehouden vast, in het kader van de uitvoering van het raadsbesluit. Deze datum kan vallen op een dag waarop tevens andere verkiezingen worden gehouden, maar dat hoeft niet het geval te zijn. Het combineren van verkiezingen is praktisch omdat de kiesgerechtigden niet twee maal naar de stembus hoeven te komen. Ook zorgt een combinatie voor een reductie in de kosten van een referendum. Uiteraard kunnen er ook meerdere referenda op dezelfde dag plaatsvinden. Het tweede lid geeft een praktische oplossing om te voorkomen dat kort voor algemene verkiezingen een afzonderlijk referendum moet worden uitgeschreven.

Artikel 9 Vraagstelling

De raad beslist of, hoe en wanneer een referendum wordt gehouden en stelt ook de vraagstelling, inclusief de antwoordmogelijkheden vast. In dit model is ervoor gekozen dat de raad zich hierbij laat adviseren door de referendumcommissie (artikel 13). De eenvoudigste oplossing voor de vraagstelling is een koppeling met het te nemen besluit. Aan de kiezer wordt dan de vraag voorgelegd of zij vóór of tegen het te nemen raadsbesluit, waarover het referendum wordt gehouden, zijn. Een andere mogelijkheid is het aanbieden van alternatieven.

Artikel 10 Uitvoering

Zie hiervoor onder 'Bevoegdheid'.

Artikel 11 Procedure stemming

Voor de procedures rond de stemming wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de gang van zaken rond de raadsverkiezingen.

Artikel 12 Geldigheid referendum en inhoud van de uitslag

In het derde lid is tot uitdrukking gebracht dat de raad uiteindelijk zelf beslist of zij de uitspraak uit het referendum overneemt. Het huidige wettelijke kader laat een bindend correctief referendum niet toe.

HOOFDSTUK 5 Advisering en toezicht; de Referendumcommissie

Artikel 13 Referendumcommissie

Er is een commissie van advies en toezicht voor de gemeenteraad: de Referendumcommissie. Evenals onder de oude verordeningen fungeert de Referendumcommissie als commissie voor zowel raad als college.

HOOFDSTUK 6 Straf- en slotbepalingen

Artikel 14 Strafsanctie

Op grond van artikel 154 van de Gemeentewet kan de raad op overtreding van een verordening straf stellen. Voor het bepalen van wat strafbaar is, is zoveel mogelijk aangesloten bij de Kieswet, hoofdstuk Z.